

Andrzej Kukła CSsR

ORCID: 0000-0003-4472-3246

WSD Redemptorystów – Tuchów

Talitha Kum jako zakonna awangarda w walce z handlem ludźmi

Słowa kluczowe: prostytutcja, handel ludźmi, Talitha Kum, zakonnice w walce z handlem ludźmi, Sieć Bakhita

Keywords: prostitution, human trafficking, Talitha Kum, nuns in the fight against human trafficking, Bakhita Network

1. Handel ludźmi jako współczesne niewolnictwo

Handel ludźmi nie jest nowym zjawiskiem, ale w ostatnich latach zmieniła się jego specyfika – stał się problemem bardzo dynamicznym i wieloaspektowym. Dotychczas handlowano ludźmi, by wykorzystywać ich do niewolniczej pracy, a także by świadczyli usługi seksualne. Obecnie coraz powszechniejszy jest również handel w celu zawarcia małżeństwa, zmuszania do żebractwa, kradzieży i innych działań przestępczych. Ostatnio popularnym procederem jest także wykorzystywanie ofiar do wyłudzenia kredytów i świadczeń socjalnych. Nie jest to tylko sprawa polityczna czy ekonomiczna, ale ma ona również ogromne znaczenie dla nauki społecznej Kościoła katolickiego.

Motto Wiedeńskiego Forum Walki z Handlem Ludźmi (13–15 lutego 2008), zorganizowanego przez United Nations Global Initiative to Fight Human Trafficking (UN.GIFT) oraz Biuro ds. Środków Odurzających i Przestępczości Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNODC), brzmi: „Handel ludźmi jest przestępstwem, którego wszyscy powinniśmy się wstydzić”¹. Św. Jan

¹ Za: B. Klebeko, *Handel ludźmi jednym z największych współczesnych zagrożeń dla realizacji idei praw człowieka*, https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/78946/PDF/02_Barbara_Klebeko.pdf, s. 34 (dostęp: 17 października 2021).

Paweł II w bulli *Incarnationis mysterium* (1998) zapowiadającej Wielki Jubileusz Roku 2000 pisał: „Ludzkość zmagą się z nowymi formami niewolnictwa, bardziej podstępny niż znane w przeszłości; dla zbyt wielu ludzi wolność pozostaje pustym słowem (...). Handel ludźmi jest straszliwą obrazą dla godności ludzkiej i ciężkim pogwałceniem fundamentalnych praw człowieka”². Z kolei Emmanuel Agius stwierdza: „Neo-niewolnictwo jest szokującym wykroczeniem przeciw godności człowieka nadanej mu przez Boga oraz wielkim pogwałceniem fundamentalnych praw człowieka”³. Jak pisze dalej:

Główną cechą niewolnictwa naszych czasów jest eksploatacja i całkowita kontrola sprawowana przez jednego człowieka nad drugim, bez przywileju jego osobistej wolności i prawa do samostanowienia. Miliony mężczyzn, kobiet i dzieci na całym świecie są ofiarami współczesnego niewolnictwa, ponieważ stracili moc samostanowienia o sobie i znajdują się pod całkowitą kontrolą potężnych i niehumanitarnych struktur i systemów⁴.

Autor ten podaje przerażające wprost statystyki dotyczące współczesnych form zniewolenia człowieka:

Szacuje się, że 10 milionów dzieci znajduje się w niewoli, 24,9 miliona ludzi jest przymuszana do pracy, 15,4 miliona ludzi znajduje się w wymuszonych małżeństwach, 4,8 miliona ludzi jest przymuszana do wykorzystania seksualnego. ILO (Międzynarodowa Organizacja Pracy, 2017) sugeruje, że 62% niewolników znajduje się w rejonie Azji-Pacyfiku, podczas gdy Afryka ma 23% niewolników, Europa i Centralna Azja 9%, a obie Ameryki 1%⁵.

2. Walka z niewolnictwem z perspektywy organizacji międzynarodowych

Mimo starań wielu pokoleń aktywistów ruchów abolicjonistycznych i innych przeciwników niewolnictwa, strumieni łez wylanych przez zniewolonych i wbrew wszelkiemu rozsądkowi w XXI wieku – wieku komputerów, ogromnego postępu technicznego i wszechstronnego rozwoju społeczeństw – niewolnictwo, handel niewolnikami, praca przymusowa to nadal nie są słowa przypominające jedynie straszliwą historię niewyobrażalnych cierpień milionów

² Jan Paweł II, Bulla *Incarnationis mysterium* (1998), nr 12.

³ E. Agius, *Neo-niewolnictwo we współczesnym świecie. Refleksje etyczne*, http://www.pwt.wroc.pl/images/2019/03/Wyklad_Profesor_Agiusa.pdf, s. 9 (dostęp: 20 października 2021).

⁴ Tamże, s. 2.

⁵ Tamże.

ludzi. Niestety, ta rzeczywistość jest obecnie starannie ukrywana pod pozornie ustalonymi przepisami i zwyczajami.

Praktycznie wszystkie państwa na świecie przyjęły regulacje prawne zabraniające handlu niewolnikami, stosowania praktyk mających na celu zmuszanie do pracy przymusowej lub wykorzystywania innych osób w jakikolwiek sposób. Już na początku XX wieku handel ludźmi stał się przedmiotem regulacji prawa międzynarodowego. Międzynarodowe porozumienie przyjęte 18 maja 1904 roku i Międzynarodowa konwencja z 4 maja 1910 roku zakazywały handlu ludźmi, określając ten proceder jako wywożenie za granicę osób dorosłych lub dzieci, nawet za ich zgodą, w celu uprawiania prostytucji⁶. W okresie międzywojennym państwa członkowskie Ligi Narodów postanowiły podjąć zdecydowane kroki w celu ukrócenia praktyk zmierzających do rozpowszechniania współczesnych form niewolnictwa. Wymienione wyżej akty prawne opublikowano w Serii Traktatów Ligi Narodów (League of Nations Treaty Series)⁷. Stopniowo regulacji poddawano różne zagadnienia związane z niewolnictwem i handlem ludźmi, najpierw piętnując jedynie niewolnictwo, następnie handel jedynie białymi kobietami, w końcu kobietami innych ras i dziećmi.

W rezultacie wcześniejszych działań dyplomatycznych 30 września 1921 roku w Genewie 34 kraje członkowskie podpisały Konwencję o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi⁸. Nakazywała ona stronom karanie każdego, „kto dla zaspokojenia namiętności innych osób werbuje, uprowadza lub uwodzi kobietę lub dziewczynę pełnoletnią, nawet za jej zgodą, mając przy tym na celu przeznaczenie jej do uprawiania nierządu w innym kraju, choćby nawet poszczególne działania, należące do istoty przestępstwa, popełnione były w różnych krajach”⁹. Spory międzynarodowe wynikające z tych przepisów, jeśli wcześniej nie dałoby się ich rozwiązać polubownie, miał ostatecznie rozstrzygać Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej¹⁰.

⁶ Por. A. Sakowicz, *Przestępstwo handlu ludźmi z perspektywy regulacji międzynarodowych*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 3, s. 53.

⁷ Commission consultative pour la protection de l'enfance et de la jeunesse, Comité de la traite des femmes et des enfants, *Procès-verbal de la sixième session tenue à Genève, du lundi 25 au samedi 30 avril 1927*, https://biblio-archiv.unog.ch/Dateien/CouncilMSD/C-338-M-113-1927-IV_FR.pdf (dostęp: 16 października 2021); por. <https://treaties.un.org/pages/Result.aspx?tab=LON&searchText=prostitution&dir=Publication/UNTS/LON&query=All> (dostęp: 30 września 2021).

⁸ Por. M. Pawłowski, *Międzynarodowe standardy ścigania handlu ludźmi i ochrony jego ofiar*, Warszawa 2014, s. 19.

⁹ Dz. U. z 1924 r., nr 125, poz. 893.

¹⁰ A. Krempleski, *O przestępstwie handlu kobietami*, w: *IPSiR dzisiaj. Księga jubileuszowa*, red. M. Porowski, Warszawa 1998, s. 203.

Po II wojnie światowej powstające organizacje międzynarodowe podejmowały kolejne próby przeciwdziałania wszelkim formom niewolnictwa. Organizacja Narodów Zjednoczonych przyjęła 6 czerwca 1945 roku w Nowym Jorku Kartę Narodów Zjednoczonych¹¹, a w 1948 roku Powszechną Deklarację Praw Człowieka¹².

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka definiuje: „Każdy człowiek oznacza zarówno obywatela danego państwa, jak i cudzoziemca przebywającego na jego terytorium”, a w art. 1 podkreśla, że „wszystkie istoty ludzkie rodzą się wolne i równe w godności i prawach”¹³. Deklaracja jest do dzisiaj najczęściej tłumaczonym dokumentem na różne języki świata.

Jednym z pierwszych istotnych dokumentów międzynarodowych uchwalonych po II wojnie światowej regulującym te problemy jest Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytutki z Lake Success podpisana 1 marca 1950 roku, a ratyfikowana przez Polskę w 1952 roku¹⁴. Już w swoim pierwszym artykule Konwencja zobowiązuje sygnatariuszy do karania osób świadomie uprowadzających lub dostarczających inne osoby w celu uprawiania prostytutki; prowadzących lub utrzymujących domy publiczne; świadomie wynajmujących budynek lub inne pomieszczenia w celu uprawiania nierządu. Ponieważ Konwencja nie przewidywała żadnych form kontroli państw sygnatariuszy, nie były one zobowiązane do składania sprawozdań z wykonywania jej przepisów. Akt ten wymagał modyfikacji, aby w pełni ocenić zasięg i wielkość zjawiska handlu ludźmi i zmuszania ich do wykonywania prac przymusowych.

3. Współczesna wizja walki z handlem ludźmi

Z czasem wspomniane wcześniej konwencje stały się podstawą do wypracowania w grudniu 1966 roku nowych uregulowań prawnych dotyczących szacunku do osoby ludzkiej. Należą do nich przede wszystkim Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych¹⁵ i Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych¹⁶.

¹¹ Dz. U. z 1947 r., nr 23, poz. 90 z późn. zm.

¹² Przyjęta i proklamowana przez rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III) w dniu 10 grudnia 1948 r.

¹³ *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*, Instytut Literacki, Paryż 1974.

¹⁴ Dz. U. z 1952 r., nr 41, poz. 278.

¹⁵ Dz. U. z 1977 r., nr 38, poz. 167.

¹⁶ Dz. U. z 1977 r., nr 38, poz. 169.

Jednak aż do 2000 roku nie było w prawie międzynarodowym jednej wiążącej i powszechnie uznawanej definicji handlu ludźmi. Faktem jest, że niektóre „organizacje międzynarodowe i ich organy, rządy państw i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe czy konferencje międzynarodowe na użytek własnej działalności tworzyły swoje definicje tego zjawiska”¹⁷. Z powodu znacznego nasilenia się „działalności zorganizowanych grup przestępczych, których czyny przestępcze poważnie szkodzą interesom zainteresowanych państw”, a także mając na uwadze niewystarczającą ochronę ofiar handlu ludźmi, Zgromadzenie Ogólne ONZ 15 listopada 2000 roku przyjęło Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej¹⁸. Regulując w skali międzynarodowej kwestie przeciwdziałania, ścigania i karania przestępczości zorganizowanej, Konwencja wypełnia luki prawne w systemie współdziałania państw. Konwencję uzupełniają dwa Protokoły: pierwszy odnoszący się do przemytu migrantów drogą lądową, morską i powietrzną; drugi dotyczący zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi¹⁹. Zwłaszcza ten drugi dokument, nazywany także Protokołem z Palermo²⁰, jest szczególnie istotny, ponieważ zawiera pierwszą współczesną definicję handlu ludźmi o międzynarodowym zasięgu. Zgodnie z jej brzmieniem,

handel ludźmi polega na werbowaniu, transporcie, przekazywaniu, przechowywaniu lub przejmowaniu osób, przy zastosowaniu groźby lub użyciu siły lub innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, bądź przejścia kontroli nad drugą osobą, w celu wykorzystania polegającego na prostytucji, innej formie wykorzystania seksualnego, pracy lub usługach o charakterze przymusowym, niewolnictwie lub praktyk podobnych do niewolnictwa²¹.

Mimo iż sygnatariusze Konwencji zobowiązali się do zapewnienia pomocy i ochrony ofiarom handlu ludźmi, a także ustanowienia odpowiednich programów działań oraz prowadzenia polityki informacyjnej – handel ludźmi nie tylko nie ustał, ale wręcz ma coraz szerszy zasięg terytorialny i liczbowy. Dopiero 15 listopada 2000 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ w celu uzupełnienia tego dokumentu przyjęło Konwencję o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu

¹⁷ Por. M. Pawłowski, *Międzynarodowe standardy ścigania handlu ludźmi i ochrony jego ofiar*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2014, s. 49.

¹⁸ Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 158.

¹⁹ Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 162.

²⁰ Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 160.

²¹ Tamże.

za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi. Według tego aktu, za handel ludźmi uważa się:

werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły, lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczania lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje jako minimum wykorzystywanie prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, prace lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, albo usunięcie organów²².

Mając na celu przeciwdziałanie handlowi ludźmi, Komitet Ministrów UE na posiedzeniu 19 maja 2000 roku przyjął Zalecenie nr R (2000) 11 Komitetu Ministrów dla Państw członkowskich o działaniach przeciwko handlowi ludźmi dla celów wykorzystywania seksualnego²³.

Uwzględnienie w definicji handlu ludźmi sytuacji wykorzystania słabości lub nadużycia władzy umożliwia uchwycenie sytuacji, w których ofiara handlu ludźmi nie ma realnej alternatywy poza poddaniem się wykorzystywaniu, na przykład z powodu braku edukacji, informacji, osamotnienia, wykluczenia społecznego, izolacji²⁴.

Przepisy zawarte w Zaleceniu przede wszystkim mają na celu ochronę kobiet i dzieci, jako najbardziej zagrożonych. Nakłada też ono na państwa-stroiny obowiązek stworzenia systemu ochrony ofiar i ich rodzin zamieszkujących w państwach pochodzenia, stworzenie ośrodków pomocy ofiarom, zarówno w zakresie informacji, jak i opieki medycznej i psychologicznej, zapewnienie im dostępu do pomocy prawnej w ich ojczystym języku.

Jednym z ważniejszych dokumentów Rady Europy regulującym przeciwdziałanie handlowi ludźmi jest tzw. Konwencja Warszawska – Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, otwarta do podpisu w Warszawie 16 maja 2005 roku²⁵. Konwencja ma zastosowanie do wszystkich

²² C.J. Wennerholm, *Defining Trafficking*, w: *A Resorce book for working against trafficking in woman and girl, Baltic Sea Region*, Stockholm 2002.

²³ Recommendation No. R (2000) 11 of the Committee of Ministers to member states on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation. Adopted by the Committee of Ministers on 19 May 2000, at the 710th meeting of the Ministers' Deputies.

²⁴ M.G. Giammarinaro, *Standardy Rady Europy w zwalczaniu handlu ludźmi*, w: *Handel ludźmi: zapobieganie i ściganie*, red. Z. Lasocik, Warszawa 2006, s. 79.

²⁵ Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, Dz. U. z 2009 r., nr 20, poz. 107.

form handlu ludźmi, zarówno o zasięgu krajowym, jak i międzynarodowym. W celu monitorowania implementacji Konwencji zgodnie z jej art. 36 przewidziano powołanie specjalnej grupy ekspertów do spraw działań przeciwko handlowi ludźmi o nazwie GRETA²⁶. Konwencja ta w sposób jednoznaczny już w preambule stwierdza, że „handel ludźmi stanowi naruszenie prawa człowieka oraz przestępstwo przeciw godności i integralności istoty ludzkiej (...), może prowadzić do zniewolenia ofiar”²⁷. Główne cele tej Konwencji to:

- a) zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi, przy zagwarantowaniu równości płci,
- b) ochrona praw człowieka ofiar handlu, stworzenie całościowego ramowego planu ochrony i pomocy ofiarom oraz świadkom, przy zagwarantowaniu równości płci, jak również zapewnienia skutecznego śledztwa i oskarżenia²⁸.

Mimo że dokumenty te podpisała większość państw członkowskich i międzynarodowych organizacji, haniebnny proceder nadal trwa i wręcz rozwija się na całym świecie. Handel istotami ludzkimi przynosi przestępcom ogromne zyski finansowe, a przy tym jest to przedsięwzięcie o niskim ryzyku w zakresie ścigania przez organa międzynarodowe. Szacuje się, że największe zyski z działalności przestępczej przynosi handel narkotykami, a zaraz po nim jest handel ludźmi, wyprzedzając nawet handel bronią²⁹.

4. Protokół z Palermo

Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 15 listopada 2000 roku, znany jest powszechnie jako Protokół z Palermo. W preambule Protokołu z Palermo stwierdza się jednoznacznie, że:

skuteczne działania mające na celu zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, wymagają podjęcia wszechstronnych wysiłków międzynarodowych w krajach pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia, które obejmowałyby działania zapobiegające takiemu handlowi, mające na celu

²⁶ Tamże, art. 36, p. 2.

²⁷ Tamże, Preambuła.

²⁸ Tamże, art.1.1.

²⁹ Por. E.B. Skinner, *Zbrodnia. Twarzą w twarz ze współczesnym niewolnictwem*, Kraków 2010, s. 188.

karanie sprawców oraz ochronę ofiar takiego handlu, także poprzez ochronę uznawanych na arenie międzynarodowej ich praw człowieka³⁰.

W kolejnym punkcie Protokołu stwierdza, że obecnie „nie ma instrumentu prawnego o charakterze uniwersalnym, który dotyczyłby wszystkich aspektów handlu ludźmi”³¹, co sprawia, że osoby te nie mają odpowiedniej ochrony prawnej na poziomie międzynarodowym.

Zgodnie z art. 3 Protokołu z Palermo:

- (a) handel ludźmi oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów;
- (b) zgoda ofiary handlu ludźmi na zamierzone wykorzystanie, o którym mowa pod literą (a), nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którąkolwiek z metod, o której mowa pod literą (a);
- (c) werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie dziecka celem jego wykorzystania uznawane jest za „handel ludźmi” nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod, o której mowa pod literą (a);
- (d) „dziecko” oznacza osobę, która nie ukończyła osiemnastego roku życia³².

Oprócz pozytywnego działania różnych organizacji rządowych i pozarządowych trzeba przyznać, że Protokół z Palermo w art. 4 zawężył możliwości stosowania tych przepisów, wymagając międzynarodowego charakteru przestępstwa i udziału zorganizowanej grupy przestępczej³³.

Według danych międzynarodowych, ostatnim państwem na świecie, które oficjalnie zniosło niewolnictwo, została w 1981 roku Mauretania. Od 2007 roku posiadanie niewolnika jest tam karalne, a mimo to szacuje się, że co piąty mieszkaniec kraju (według organizacji SOS Esclaves – jest to ponad 600 tys.

³⁰ Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 160, Preambuła.

³¹ Tamże.

³² Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 160, art. 3.

³³ Por. U. Kozłowska, *Problematyka prawna – handel ludźmi w dokumentach ratyfikowanych przez Polskę*, w: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Handel ludźmi w Polsce. Materiały do raportu*, Warszawa 2007, s. 14; F. Radoniewicz, *Przestępstwo handlu ludźmi*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 10, s. 144.

osób) jest niewolnikiem. Za przestępstwa związane z posiadaniem niewolników ukarano do tej pory jedną osobę. Podobna sytuacja panuje w największym państwie Afryki – Sudanie, gdzie sztukę broni automatycznej można było pod koniec lat 90. ubiegłego wieku wymienić na sześcioro–siedmioro dzieci. Kobiętę lub dziecko z pasterskiego plemienia Dinka wystawiano na sprzedaż za około 90 dolarów. Można więc śmiało powiedzieć, że regulacje prawne często są jedynie przykładami prawa martwego, a handel ludźmi jak kwitł, tak kwitnie³⁴.

5. Działania Kościoła. Talitha Kum

Od lat jedną z form ucisku człowieka jest praca przymusowa. Obecnie praktycznie nie ma miejsca na świecie, gdzie nie występowałyby różne przykłady pracy niewolniczej i ludzi wykorzystujących innych ludzi do takich właśnie celów. Niewątpliwie jednym z najgorszych procederów jest zmuszanie przede wszystkim kobiet, ale także mężczyzn i dzieci do prostytucji. Mimo że wyznaczono już wiele planów walki z handlem ludźmi, to w ich realizacji wykonano zaledwie kilka małych kroczków. Najważniejsze jest informowanie młodych ludzi wyjeżdżających do pracy za granicą o zagrożeniach, jakie mogą tam napotkać. Równie ważne jest uświadamianie, że kobiety zajmujące się prostytucją bardzo często nie robią tego z własnej woli, lecz są do tego zmuszane.

Tragiczny los właśnie kobiet i dziewcząt wbrew swojej woli wywożonych za granicę lub na miejscu werbowanych obietnicami intratnej pracy, a następnie zmuszanych do uprawiania nierządu, stał się obiektem zainteresowania wielu organizacji, instytucji charytatywnych świeckich i kościelnych, a także osób prywatnych. Dotarcie jednak do osób zmuszanych do prostytucji napotykało i nadal napotyka poważne problemy. Prostytuujące się osoby są pilnie strzeżone przez swoich tzw. opiekunów, ponadto poczucie wstydu, własnego upodlenia i upadku często nie pozwala im na zwrócenie się o pomoc. Pojedyncze działania nie dawały pożądaných skutków. Udawało się wprowadzić pomoc wielu osobom, ale to wszystko wydawało się kroplą w morzu potrzeb.

Mając na uwadze własne doświadczenia i rozumiejąc potrzebę koordynacji działań w celu ich aktywizacji, w 2009 roku w Rzymie na wspólnym posiedzeniu Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych Zgromadzeń Żeńskich oraz zarządu Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (International Orga-

³⁴ *Forced labour in Mauritania*, United Nations Commission on Human Rights Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights Working Group on Contemporary Forms of Slavery, 27th Session, Geneva, 27–31 May 2002, <https://web.archive.org/web/007097174915/http://www.antislavery.org/archive/submission/submission2002-mauritania.htm> (dostęp: 20 października 2021).

nization Migration) powołano jedyną w swoim rodzaju zakonną organizację Talitha Kum, która działając obecnie w 89 krajach, służy pomocą i skutecznie przeciwdziała różnym formom wyzysku. Na jej czele stoi s. Gabriella Bottani, a jej działania wspiera amerykański milioner filantrop polskiego pochodzenia John Studzinski.

Według danych z 2021 roku, Talitha Kum składa się z:

- 50 krajowych sieci międzyzakonnych, które koordynują działania przeciwko handlowi ludźmi na szczeblu krajowym i lokalnym;
- 10 sieci regionalnych, obejmujących wspólną koordynację kilku krajów na poziomie regionalnym. Należą do nich tak zwane „kraje kontaktowe” utworzone przez grupy referencyjne dla sieci, które działają w regionie, podczas gdy niektóre są w trakcie ustanawiania sieci krajowej;
- dwóch koordynacji kontynentalnych, które łączą krajowe i regionalne koordynacje obecne na kontynencie;
- oraz międzynarodowej koordynacji z siedzibą w Rzymie przy Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych³⁵.

W wywiadzie udzielonym Radiu Watykańskiemu w lipcu 2021, w przeddzień Światowego Dnia Walki z Handlem Ludźmi, s. Bottani podkreśla, że wspólne działanie jest bardzo ważne, ponieważ niewolnictwo w każdej formie w większości osób budzi lęk lub, co gorsze, obojętność. Stwierdziła ona:

W trudnych czasach, takich jak obecnie, tym bardziej musimy uważać na wszystkie te sytuacje, które oswajają nas z wykorzystywaniem. Papież Franciszek bardzo często ostrzega nas przed niebezpieczeństwem obojętności. My wiemy, że to właśnie obojętność stwarza warunki, w których niewolnictwo może się rozwijać i uchodzić za coś normalnego. Nie możemy sobie zatem pozwolić na odprężenie, musimy pozostać czujni, aby godność każdej osoby była szanowana. Inną przeszkodą, którą musimy w sobie przewyciężyć, jest lęk. Lęk nie tylko o naszą nietykalność, ale także strach przed nawiązaniem relacji z kimś, kto został zraniony. Często bowiem boimy się kontaktu z ranami innych ludzi, bo stawia nas to w niewygodnej sytuacji. Przez wszystkie te

³⁵ „Talitha Kum, the International Network of Consecrated Life Against Trafficking in Persons, is present in 89 countries on five continents. According to the information of the 2021 Census, Talitha Kum is made up of: 50 national inter-congregational networks that coordinate the efforts against trafficking at the national-local level; 10 regional networks that include the joint coordination of several countries at the regional level. These include those called ‘contact countries’ formed by reference groups for the Network that work in unison in the region, whilst some are in the process of constituting the national network; 2 continental coordination that bring together the national and regional coordination’s present within a continent”; Talitha Kum International Network Against Trafficking in Persons, *Census and activities report 2021 (2020 data)*, Rome, July 14th, 2021, https://www.talithakum.info/files/documentdownload/2021/DATABASE_REPORT_2021_eng.pdf (dostęp: 20 października 2021).

lata, odkąd jestem zaangażowana w Talitha Kum, coraz bardziej przekonuję się, że najważniejsze jest w tym wypadku podjęcie współpracy z innymi, łączenie naszych sił. Trzeba jednoczyć siły dobra, które są obecne w naszym społeczeństwie, wspierać się nawzajem, bo razem możemy znaleźć w sobie odwagę, by spojrzeć prawdzie prosto w oczy. Bardzo często odwracamy bowiem wzrok, bo nie wiemy, co zrobić, czujemy się bezsilni. I rzeczywiście w pojedynkę nie zrobimy niczego. Ale jeśli spojrzymy na to razem z innymi, może dokonać się cud. Ja już wielokrotnie się o tym przekonałam w naszej sieci Talitha Kum³⁶.

W 2015 roku papież Franciszek ustanowił dzień 8 lutego Międzynarodowym Dniem Modlitwy i Refleksji na temat Walki z Handlem Ludźmi. Dwa lata później jednym z punktów papieskiej wizyty w kolumbijskiej Cartagenie było spotkanie, podczas którego wysłuchał on trzech świadectw dotyczących działalności organizacji Talitha Kum, niosącej pomoc ofiarom przemocy na tle seksualnym i handlu ludźmi. „Te dziewczęta i nastolatki chcą z całego serca być kobietami, godnymi życia w naszym społeczeństwie. W Cartagenie wiele mówi się o turystyce seksualnej, a zwłaszcza prostytucji dziecięcej i wykorzystaniu tych, którzy, choć są w wieku niewinności, podlegają straszliwemu niewolnictwu prostytucji” – brzmiało jedno ze świadectw³⁷. Ojciec święty poświęcił też dwa kamienie węgielne pod budowę domów tej fundacji. Jedną z pierwszych wspólnot Talitha Kum była placówka założona w tym mieście w 2008 roku.

Później siostry przystąpiły do międzynarodowego projektu Talitha Kum. Siostra Blanca Nuvia pracowała w ubogiej dzielnicy miasta nazywanej San Francisco. Spotykała się tam z wykorzystywaniem seksualnym nieletnich dziewczyn, za którym najczęściej stali sami rodzice, chcący zyskać pieniądze na realizację podstawowych potrzeb życiowych wielodzietnych rodzin. Rodzice sami sprzedawali swoje córki do pobliskich domów publicznych. Pieniądze z tego procederu szły na zapewnienie jedzenia i wody w domu, ale z czasem zaczęły się uzależniać od alkoholu i narkotyków – wspomina siostra. Za wiele tych uzależnień odpowiedzialni są sutenerzy, którzy dbali o to, by pieniądze z prostytucji dziewczyn wracały do nich. W ten sposób rozpadły się całe rodziny³⁸.

Już wcześniej papież Franciszek dawał wyraz swojemu głębokiemu zatroskaniu losem współczesnych niewolników. W grudniu 2014 roku do Watyka-

³⁶ Za: K. Bronk, *Opieka kontra niewolnictwo*, <https://newsletter.gosc.pl/doc/6989939.Opieka-kontra-niewolnictwo> (dostęp: 20 października 2021).

³⁷ S. Żyśko, *Zakonnice udają prostytutki, by ratować inne kobiety*, <https://deon.pl/kosciol/serwis-papieski/zakonnice-udaja-prostyutki-by-ratowac-inne-kobiety-papiez-chce-sie-z-nimi-spotkac,450872> (dostęp: 20 października 2021).

³⁸ KAI, *Cartegana: papież Franciszek poświęcił kamienie węgielne dla domów dzieła Talitha Kum*, www.deon.pl/kosciol/serwis-papieski/cartagena-papiez-franciszek-poswiecil-kamienie-wegielne-dla-domow-dziela-talitha-kum,451091 (dostęp: 20 października 2021).

nu na jego zaproszenie przybyli przywódcy światowych religii, aby połączyć siły w walce z handlem ludźmi. 2 grudnia tego samego roku podpisana została wspólna deklaracja przeciwko handlowi ludźmi i współczesnemu niewolnictwu. Jest to pierwszy tego rodzaju dokument sygnowany przez głowę Kościoła katolickiego. Podkreślono w nim, iż współczesne niewolnictwo, za które uważa się handel ludźmi, zmuszanie do pracy i prostytutkę, a także handel ludzkimi organami oraz wszelkie relacje, które naruszają poszanowanie dla przekonania, że wszyscy ludzie są równi, wolni i zasługują na to, by szanowano ich godność – jest zbrodnią przeciwko ludzkości i za taką powinno być uważane przez każdego człowieka i wszystkie narody. Ambitnego i najważniejszego celu, jaki postawiono sobie w deklaracji – czyli zniesienia współczesnego niewolnictwa na całym świecie do 2020 roku i na zawsze – niestety nie udało się zrealizować. Niemniej zaangażowanie przywódców religijnych różnych wyznań daje nadzieję na podjęcie poszerzonych działań w celu wykorzenia współczesnego niewolnictwa na świecie. Deklarację podpisali oprócz papieża Franciszka zwierzchnik Wspólnoty Anglikańskiej abp Justin Welby, rabini Abraham Skorka i David Rosen, patriarcha Kościoła prawosławnego Bartłomiej, Wielki Mufti Mohamed Ahmed El-Tayeb i trzech innych imamów, przedstawiciele religii hinduistycznej oraz buddystów.

W 2019 roku w Watykanie miało miejsce spotkanie afrykańskich kobiet, sędziów i prokuratorów. Ojciec święty zwrócił się do nich, mówiąc:

Wasze zaangażowanie, wasza uczciwość mogą aktywnie brać czynny udział w ratowaniu setek ofiar i potencjalnych ofiar handlu ludźmi we wszystkich jego formach. Wasza odwaga i uczciwość są godne podziwu, ale jest też wielu, którzy ufają i potrzebują waszej konsekwencji i zaangażowania³⁹.

W tym samym roku z okazji 10. rocznicy powstania Talitha Kum odbyło się w Rzymie Pierwsze Zgromadzenie Generalne tej organizacji. Zaangażowane w jej działalność zakonnice i wspierający je świeccy podsumowali ten okres, w czasie którego udało się skoordynować prace ponad 50 sieci walczących z handlem ludźmi w blisko 90 krajach⁴⁰.

W Talitha Kum pracuje ponad 2 tys. osób, ponad 15 tys. osób zaoferowano pomoc, a ponad 200 tys. objęto działaniami prewencyjnymi i uświadamiającymi. Papież Franciszek, który w czasie swojego pontyfikatu w sposób szczególny

³⁹ KAI, *Franciszek i walka z handlem ludźmi – współczesnym niewolnictwem*, <https://www.ekai.pl/franciszek-i-walka-z-handlem-ludźmi-wspolczesnym-niewolnictwem/> (dostęp: 20 października 2021).

⁴⁰ P. Pasierbek, *Papież o Talitha Kum: Awangarda w walce z handlem ludźmi*, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2019-09/papiez-franciszek-talitha-kum-siostry.html> (dostęp: 20 października 2021).

zwraca uwagę na pomoc ofiarom przemocy seksualnej, skierował do zebranych na Zgromadzeniu Generalnym Talitha Kum następujące słowa:

Podczas gdy proszę was o kontynuowanie waszego zaangażowania, kieruję jednocześnie apel do innych zakonów żeńskich i męskich, aby włączyły się w to dzieło misyjne, posyłając do niego ludzi i potrzebne środki. (...) Biorąc pod uwagę skalę wyzwań związanych z handlem ludźmi, konieczne jest promowanie wspólnego zaangażowania różnych podmiotów kościelnych. (...) Proszę was, abyście nigdy nie kończyły dnia bez pomyślenia o spojrzaniu choćby jednej ofiary, której pomogliście. Taka praca jest przykładem dla całego Kościoła, w tym dla nas: mężczyzn, księży, biskupów. To jest przykład. Kontynuujcie dobrą robotę!⁴¹

Włoska sekcja Talitha Kum przedstawia się następująco:

Jako kobiety konsekrowane żyjemy w solidarności z naszymi braćmi i siostrami, którzy ponoszą konsekwencje zła handlu ludźmi. Dzielimy nasze życie z tymi, którzy znajdują się w sytuacji społecznej wrażliwości i są zagrożeni handlem ludźmi. Przyjęliśmy zaproszenie, by stanąć po stronie tych, którzy są dyskryminowani, wyzyskiwani i prześladowani przez współczesne niewolnictwo, łamiąc milczenie, obojętność i konformizm, które wspierają handel ludźmi i wszelkie formy „utowarowienia” życia. Cenimy i promujemy współpracę i partnerstwo ze wszystkimi organizacjami zaangażowanymi w eliminację handlu ludźmi i jego przyczyn⁴².

Współczesne niewolnice w całym okresie swojej przymusowej pracy są starannie pilnowane. Wypada więc zastanowić się, w jaki sposób dociera do nich pomoc.

Wspomagający działanie siostr John Studzinski, promując ich pracę, udzielił wywiadu Fundacji Thomsona Reutersa, która wspiera instytucje charytatywne i dobroczynne. Studzinski stwierdził:

Szacunki mówią, że nawet około 1% ludności świata cierpi w jakiś sposób na skutek procederu handlu ludźmi, a 70% z nich to kobiety i małoletni poniżej 16. roku. Nie chcę robić sensacji, ale próbuję podkreślić, że świat stracił niewinność tam, gdzie są aktywne siły ciemności. Realizując swoje posłannictwo,

⁴¹ Tamże.

⁴² „Come donne consacrate viviamo in solidarietà con i nostri fratelli e sorelle che soffrono le conseguenze del male della tratta di persone. Condividiamo la nostra vita con chi è in situazione di vulnerabilità sociale e rischio di tratta. Abbiamo accolto l'invito di stare dalla parte di chi è discriminato, sfruttato e vittimizzato dalla schiavitù moderna rompendo il silenzio, l'indifferenza e il conformismo che sostengono la tratta di persone e ogni forma di mercificazione della vita. Valorizziamo e promuoviamo la collaborazione e la partnership con tutte le organizzazioni che sono impegnate ad eliminare la tratta di persone e le sue cause”; <https://www.talithakum.info/it/chi-siamo/missione> (dostęp: 20 października 2021).

zakonnice przebijają się za prostytutki, aby przeniknąć do środowisk domów publicznych. Docierając do ofiar, siostry nikomu nie ufają: ani rządowi, ani korporacjom, ani policji. W niektórych przypadkach nie mogą ufać nawet duchownym, pracując w domach publicznych, nigdy nie wiedzą, na kogo tam trafią. Innym zadaniem, któremu poświęcają się siostry z Talitha Kum, są publiczne zbiórki pieniędzy na wykup z niewoli dzieci i umieszczenie ich w specjalnych domach. Przebywają w nich dzieci z całego świata. Szokujące, ale prawdziwe⁴³.

Z wiadomych przyczyn tożsamość większości sióstr, zwłaszcza tych, które pracują niejako „pod przykrywką”, a także większości ocalonych ofiar pozostaje anonimowa. Odpowiedzialni za handel ludźmi są bezwzględni, broniąc swego dochodowego biznesu, który przynosi rocznie nawet 150 mld dolarów zysku. Aby wypracować skuteczne metody przeciwdziałania, Talitha Kum organizuje specjalne kursy i szkolenia dla zakonnicy z całego świata. Do tej pory odbyło się około 40 takich kursów, w których wzięło udział ponad tysiąc sióstr.

6. Sieć Bakhita

W Polsce, która także nie jest krajem wolnym od różnych form współczesnego niewolnictwa, również działają agendy organizacji Talitha Kum, a ich sieć nazwano Bakhita (pełna nazwa brzmi: Sieć Bakhita do spraw Przeciwdziałania i Pomocy Ofiarom Współczesnych Form Niewolnictwa przy Konferencji Wyższych Przełożonych Żeńskich Zgromadzeń Zakonnych). Obecnie w Sieci pracują przedstawicielki 19 żeńskich zgromadzeń zakonnych. Nazwa organizacji pochodzi od nazwiska Józefiny Bakhity, sudańskiej niewolnicy, później zakonnicy, którą na ołtarze wyniósł papież Jan Paweł II.

Sieć Bakhita wśród przyczyn istnienia procederu handlu ludźmi wymienia:

- Procesy globalizacji oraz związane z tym ubóstwo i bezrobocie;
- Brak edukacji i kwalifikacji;
- Brak perspektyw na zdobycie legalnej pracy, brak informacji dotyczących rzeczywistych warunków pracy;
- Wojny i konflikty zbrojne, sytuacje napięcia i prześladowań, zmiany systemów politycznych;
- Ruchy migracyjne i represyjna polityka państw wobec migracji;
- Nieskuteczne i źle stosowane prawo, niespójny system prawny, w tym brak należytej obrony interesów ofiar handlu ludźmi, zaniżone kary dla sprawców;
- Wysokie zyski sprawców przy małych nakładach finansowych i minimalnym ryzyku kary, co sprzyja wzrostowi zorganizowanej przestępczości;

⁴³ E. Wulfhorst, *Religious sisters posing as prostitutes to save sex slaves eye expansion*, Thomson Reuters Foundation, 18 November 2015, <https://www.reuters.com/article/women-conference-trafficking-idUSL1N13D0HD20151118> (dostęp: 20 października 2021).

- Dysfunkcje i patologia w rodzinie;
- Konsumpcyjny i egoistyczny styl życia, podwójna moralność;
- Niejednoznaczny stosunek społeczeństwa do prostytucji;
- Erotyzacja społeczeństwa, pornografia;
- Media – ukazujące handel ludźmi nie jako zbrodnię, ale jako temat erotyczny;
- Przyzwolenie społeczeństwa i obojętność⁴⁴.

Wśród metod werbunkowych wykorzystywanych przez sprawców Sieć Bakhita wymienia trzy zasadnicze:

1. Na pracę – oszust oferuje dobrze płatną pracę przy minimalnych wymogach doświadczenia i kwalifikacjach.
2. Na miłość – rozkochanie w sobie ofiary, zdobycie jej zaufania i następnie manipulowanie ofiarą łącznie z szantażem.
3. Na „mechanizm długu” – oszust pożycza ofierze pieniądze na dobry start, a później wymusza zwrot z karami⁴⁵.

7. Z targu niewolników na ołtarze

Nazwana przez św. Jana Pawła II „siostrą uniwersalną” św. Józefina Bakhita urodziła się prawdopodobnie w 1869 roku. Gdy miała siedem lat, została porwana przez arabskich handlarzy niewolników i sprzedana w niewolę, w której spędziła 10 lat. Sprzedawana i odsprzedawana, nieludzko katowana za byle przewinienie, wykorzystywana fizycznie i seksualnie, zapomniała własnego imienia i częściowo utraciła pamięć. Nadzieją dla młodej Sudanki stała się jej kolejna sprzedaż, włoskiemu konsulowi Callisto Legnaniemu, z którego rodziną wkrótce wyjechała do Włoch. W domu konsula Bakhita znalazła chwil radości, życzliwości i spokoju. Boga i swoje przeznaczenie odnalazła w klasztorze sióstr kanosjanek z Wenecji. Tam w wieku 21 lat, po uprzednim przygotowaniu, otrzymała sakramenty i nowe imię Józefina. Kilka lat później złożyła śluby zakonne i została konsekrowana. Przez ponad 50 lat wykonywała w swoim klasztorze różne prace, a jej prostota, uczynność, pokora i ujmujący uśmiech zdobyły serca mieszkańców, którzy nazywali ją swoją ciemnoskórą matką. Ciężko zapadła na zdrowiu i w obliczu zbliżającej się śmierci ciągle wracała do swoich niewolniczych doświadczeń, prosząc o poluzowanie łańcuchów. Zmarła z imieniem Matki Najświętszej na ustach 8 lutego 1947 roku.

⁴⁴ Sieć Bakhita, *Przyczyny handlu ludźmi i powody eskalacji tego procederu*, <http://www.siec-bakhita.com/index.php/handel-ludzmi> (dostęp: 20 października 2021).

⁴⁵ Sieć Bakhita, *Metody werbunku wykorzystywane przez handlarzy ludźmi*, <http://www.siec-bakhita.com/index.php/handel-ludzmi> (dostęp: 20 października 2021).

Wieść o jej zgonie zgromadziła przed klasztorem tłum mieszkańców, którzy chcieli raz jeszcze zobaczyć swoją „matkę Czarnuszkę”. Papież Jan Paweł II beatyfikował Józefinę Bakhitę w 1992, a kanonizował w 2000 roku. Podczas Mszy kanonizacyjnej Ojciec święty mówił:

W dzisiejszym świecie tysiące kobiet nadal pada ofiarą niesprawiedliwości, nawet w rozwiniętych, nowoczesnych społeczeństwach. W św. Józefinie Bakhicie dostrzegamy wspaniałą rzeczniczkę prawdziwej emancypacji. Historia jej życia nie skłania do biernego oporu, ale budzi zdecydowaną wolę skutecznego działania w celu uwolnienia dziewcząt i kobiet od ucisku i przemocy oraz przywrócenia im godności, tak aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw⁴⁶.

Zakończenie

Nazywany w wielu opracowaniach współczesnym niewolnictwem handel ludźmi jest poważnym przestępstwem, a także naruszeniem podstawowych praw człowieka, zarówno ofiar samego handlu w celu wyzysku seksualnego, jak też osób zmuszanych do przymusowej pracy. Mimo że w wielu krajach przestępstwo to jest najsurowiej karane pozbawieniem wolności, mimo że samo zjawisko jest przedmiotem zainteresowania światowej opinii publicznej, a także regulacji prawnych organizacji międzynarodowych – nadal pozostaje niewystarczająco zbadane i opisane. Dopóki kraje, które spełniają standardy wynikające z międzynarodowych zobowiązań, nie zaczną traktować walki z handlem ludźmi jako swoich działań priorytetowych – nie ma większych szans, aby sytuacja ta uległa zmianie.

⁴⁶ Sieć Bakhita, *Św. Józefina Bakhita*, <http://www.siecbakhita.com/index.php/o-nas/sw-jozefina-bakhita> (dostęp: 20 października 2021).

Bibliografia

Źródła

- Jan Paweł II, Bulla *Incarnationis mysterium* (1998).
- Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi, sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r., Dz. U. z 2009 r., nr 20, poz. 107.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*, Instytut Literacki, Paryż 1974.
- Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r., Dz. U. z 2005 r., nr 18, poz. 160.
- Forced labour in Mauritania*, United Nations Commission on Human Rights Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights Working Group on Contemporary Forms of Slavery, 27th Session, Geneva, 27–31 May 2002, <https://web.archive.org/web/007097174915/http://www.antislavery.org/archive/submission/submission2002-mauritania.htm> (dostęp: 20 października 2021).
- Recommendation No. R (2000) 11 of the Committee of Ministers to member states on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation. Adopted by the Committee of Ministers on 19 May 2000, at the 710th meeting of the Ministers' Deputies.

Literatura

- Agius E., *Neo-niewolnictwo we współczesnym świecie. Refleksje etyczne*, http://www.pwt.wroc.pl/images/2019/03/Wyklad_Profesora_Agiusa.pdf (dostęp: 20 października 2021).
- Bronk K., *Opieka kontra niewolnictwo*, <https://newsletter.gosc.pl/doc/6989939.Opieka-kontra-niewolnictwo> (dostęp: 20 października 2021).
- Giammarinaro M.G., *Standardy Rady Europy w zwalczaniu handlu ludźmi*, w: *Handel ludźmi: zapobieganie i ściganie*, red. Z. Lasocik, Warszawa 2006, s. 81–88.
- KAI, *Cartagena: papież Franciszek poświęcił kamienie węgielne dla domów dzieła Talitha Kum*, www.deon.pl/kosciol/serwis-papieski/cartagena-papiez-franciszek-poswiecil-kamienie-wegielne-dla-domow-dziela-talitha-kum,451091 (dostęp: 20 października 2021).
- KAI, *Franciszek i walka z handlem ludźmi – współczesnym niewolnictwem*, <https://www.ekai.pl/franciszek-i-walka-z-handlem-ludzmi-wspolczesnym-niewolnictwem/> (dostęp: 20 października 2021).
- Klebeko B., *Handel ludźmi jednym z największych współczesnych zagrożeń dla realizacji idei praw człowieka*, https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/78946/PDF/02_Barbara_Klebeko.pdf (dostęp: 17 października 2021).

- Kozłowska U., *Problematyka prawna – handel ludźmi w dokumentach ratyfikowanych przez Polskę*, w: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Handel ludźmi w Polsce. Materiały do raportu*, Warszawa 2007.
- Kremplewski A., *O przestępstwie handlu kobietami*, w: *IPSiR dzisiaj. Księga jubileuszowa*, red. M. Porowski, Warszawa 1998, s. 203–217.
- Pasierbek P., *Papież o Talitha Kum: awangarda w walce z handlem ludźmi*, www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2019-09/papiez-franciszek-talitha-kum-siostry.html (dostęp: 20 października 2021).
- Pawłowski M., *Międzynarodowe standardy ścigania handlu ludźmi i ochrony jego ofiar*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2014.
- Radoniewicz F., *Przestępstwo handlu ludźmi*, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 10.
- Sakowicz A., *Przestępstwo handlu ludźmi z perspektywy regulacji międzynarodowych*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 3, s. 52–69.
- Sieć Bakhita, *Handel ludźmi*, <http://www.siecbakhita.com/index.php/handel-ludzmi> (dostęp: 20 października 2021).
- Skinner E.B., *Zbrodnia. Twarzą w twarz ze współczesnym niewolnictwem*, Kraków 2010.
- Talitha Kum, *Chi siamo!*, <https://www.talithakum.info/it/chi-siamo/missione> (dostęp: 20 października 2021).
- Talitha Kum International Network Against Trafficking in Persons, *Census and activities report 2021 (2020 data)*, Rome, July 14th, 2021, https://www.talithakum.info/files/documentdownload/2021/DATABASE_REPORT_2021_eng.pdf (dostęp: 20 października 2021).
- Wennerholm C.J., *Defining Trafficking*, w: *A Resorce book for working against trafficking in woman and girl. Baltic Sea Region*, Stockholm 2002, s. 15–20.
- Wulfhorst E., *Religious sisters posing as prostitutes to seve sex slaves eye expansion*, Thomson Reuters Foundation, 18 November 2015, <https://www.reuters.com/article/women-conference-trafficking-idUSL1N13D0HD20151118> (dostęp: 20 października 2021).
- Żyśko S., *Zakonnice udają prostytutki, by ratować inne kobiety*, <https://deon.pl/kosciol/serwis-papieski/zakonnice-udaja-prostytutki-by-ratowac-inne-kobiety-papiez-chce-sie-z-nimi-spotkac,450872> (dostęp: 20 października 2021).

Streszczenie

Talitha Kum jako zakonna awangarda w walce z handlem ludźmi

Handel ludźmi jest procederem znanym od najdawniejszych czasów. Przybierał on różne formy, ale zawsze był w swej naturze handlem niewolniczym i poniżającym godność człowieka. Obecnie w wielu krajach świata coraz częściej dostrzega się tę wstydliwą dla cywilizacji XXI wieku rzeczywistość. Ogromne zyski, które generuje handel ludźmi, powodują, że poszerzają się kręgi parających się tym procederem. Różne organizacje międzynarodowe szukają skutecznych metod walki z tą działalnością przestępczą, ale często nie nadążają z prewencją. Na ratunek współczesnym niewolnikom idą różne instytucje, wśród nich także Kościół katolicki. Międzynarodowa organizacja Talitha Kum powstała z inicjatywy żeńskich zakonów, by pomóc szczególnie kobietom i nieletnim w wyzwoleniu się spod jarzma handlu ludźmi, zwłaszcza z prostytucji i innych form przemocy. Zrzesza ona ponad 2 tys. pracowników, którzy pomagają ponad 200 tys. osób, obejmując ich działaniami prewencyjnymi i uświadamiającymi. Niniejsze opracowanie ukazuje w sposób skrótowy działanie tej organizacji jako awangardowej odpowiedzi Kościoła katolickiego na niektóre międzynarodowe regulacje prawa cywilnego.

Summary

Talitha Kum as a religious avant-garde in the fight against human trafficking

The human trafficking has been known since the earliest times. It took many forms, but it was always in its nature, a slave trade that degraded human dignity. Currently, in many countries of the world this reality, shameful for the civilization of the 21st century, is increasingly recognized. Huge profits generated by human trafficking result in the emergence of more and more people dealing with this practice. Various international organizations are looking for effective methods of fighting this criminal activity, but it is often seen that they are not keeping up with prevention. Various institutions, including the Catholic Church, go to the rescue of present-day slaves. The Talitha Kum international organization was founded on the initiative of female religious orders to help women and minors, in particular, to free themselves from the shackle of human trafficking, especially in prostitution and other forms of abuse. Talitha Kum is a group of over 2,000 people who help over 200,000 people covered by preventive and awareness-raising activities. This study briefly presents the activity of this Church organization as the avant-garde response of the Catholic Church to certain international regulations of civil law.